

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1892/14

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט מ' מזוז

העותרים: 1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
2. המרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן
3. רופאים לזכויות אדם

נגד

המשיבים: 1. השר לביטחון פנים
2. נציב בתי הסוהר
3. שרת המשפטים

המבקש להצטרף: נסים ברנס

בקשה מטעם המשיבים לשינוי מועד קיום פסק דין שניתן בתאריך 13.06.2017; תגובת העותרים להודעה מעדכנת מטעם המשיבים מתאריך 10.09.2020; הודעה מעדכנת מטעם המשיבים מתאריך 28.12.2020; בקשת הצטרפות מתאריך 30.12.2020; הודעת עדכון מטעם המשיבים מתאריך 10.01.2021; הודעת עדכון מטעם המשיבים מתאריך 19.01.2021; הודעת עדכון מטעם המשיבים מתאריך 26.01.2021

תאריך הישיבה: ט"ו בטבת התשפ"א (30.12.2020)

בשם העותרים: עו"ד אן סוצ'יו; עו"ד עודד פלר; עו"ד ד"ר סיגל שהב

בשם המשיבים: עו"ד רן רוזנברג

המבקש להצטרף: בעצמו

החלטה

המשנה לנשיאה ח' מלצר:

1. פסק הדין ב-בג"ץ 1892/14 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לביטחון פנים (להלן: פסק הדין), שניתן בתאריך 13.06.2017, קבע כי ההסדרים הקיימים באשר לשטחם של התאים שבהם שוהים עצורים או אסירים בישראל אינם עומדים בדרישות החוקתיות. בית המשפט הוציא איפוא צו מוחלט שקבע, בין היתר, (בפיסקה קכ"ג לחוות דעתו של המשנה לנשיאה א' רובינשטיין) כדלקמן:

א. שטח המחיה המזערי לכל אסיר ועצור יועמד על 4 מ"ר ללא שירותים ומקלחת, כמבוקש בעתירה (או 4.5 מ"ר, כולל שירותים ומקלחת).

ב. בתוך כך, המדינה תעשה את הנדרש לכך שתוך 9 חודשים, מיום מתן פסק הדין, יועמד שטח מחייתו של כל אסיר ועצור על 3 מ"ר לפחות, לא כולל שטח השירותים והמקלחת (מועד זה כונה על ידינו בהליכים שלאחר פסק הדין: "הפעימה הראשונה", וכך הוא יכונה אף להלן בהחלטה זו – התוספת שלי, ח"מ). תוך 18 חודשים החל מיום פסק הדין יועמד שטח מחייתו של כל אסיר ועצור על 4.5 מ"ר כולל שטח השירותים והמקלחת או 4 מ"ר בלעדיהם, לפחות" (מועד זה כונה על ידינו בהליכים שלאחר פסק הדין – "הפעימה השנייה", וכך הוא אף יכונה להלן בהחלטה זו – התוספת שלי, ח"מ).

2. בתאריך 01.11.2018, החליט בית משפט זה באופן חריג, לנוכח הנסיבות המיוחדות והאילוצים שהוצגו בפניו, על חריגה ממועדי הפעימות הנ"ל שנקבעו בפסק הדין, וזאת כדלקמן: מועד הפעימה הראשונה הוסט לתאריך 30.04.2019, ומועד הפעימה השנייה הוסט לתאריך 02.05.2020. עוד הובהר בהחלטה זו כי יישום אמות המידה שנקבעו בפסק הדין ביחס לשתי הפעימות אינן תלויות במימוש צעד כזה או אחר מצד המשיבים.

במסגרת העדכונים העתיים, שעליהם הורה בית המשפט במסגרת אותה החלטה – משיבי הממשלה דיווחו שהפעימה הראשונה מומשה במועד הנדחה שנקבע.

3. בתאריך 22.12.2019 הודיעו המשיבים כי לא יעלה בידיהם להביא למימוש מלא של הפעימה השנייה עד למועד הנדחה החדש שנקבע לגביה, וזאת, בין השאר, בשים לב ל"סיטואציה המשטרית החריגה אליה נקלעה מדינת ישראל". בהמשך, ובעקבות התפרצות מגפת הקורונה, ביקשו המשיבים להגיש הודעת עדכון ביחס למימוש הפעימה השנייה ולקיים דיון בנושא בפני בית המשפט.

בהחלטתנו מתאריך 30.04.2020 קיבלנו בקשה זו, וקבענו כי עד להחלטה אחרת – מועד מימוש הפעימה השנייה ידחה.

4. בתאריך 12.08.2020 ביקשו משיבי הממשלה כי המועד האחרון לקיום הפעימה השנייה ידחה לתאריך 31.12.2023.

5. העותרים התנגדו ומתנגדים לבקשת הארכת המועד הנ"ל. לגישתם, הארכת המועד בשלוש שנים נוספות היא בלתי מידתית נוכח התקופה הארוכה שחלפה ממועד מתן פסק הדין, וכך גם התבססות המשיבים על פתרונות בינוי ארוכי טווח איננה סבירה. לטענתם, על המשיבים לקדם חלופות כליאה ושיקום, לצד פתרונות כמו שחרור מינהלי, שבהם נקטו בעבר – ולא להסתמך על פתרונות בינוי, הנמשכים, מטבע הדברים, זמן רב, כרוכים בהשגת תקציבים מתאימים, ותלויים במימושם של צעדים רבים נוספים.

6. בתאריך 28.12.2020 נמסרה לנו מטעם המשיבים הודעת עדכון נוספת, שבגדרה נאמר כי לצד מתווה בינוי מואץ שאומץ – משיבי הממשלה פועלים גם להגדלת מספרם של המפוקחים באמצעות אזיקים אלקטרוניים. עוד צוין כי צוות לבחינת חלופות מאסר מצוי בשלבים סופיים של כתיבת דו"ח בנושא, וכי לממצאיו של דו"ח זה צפויות להיות השלכות לענייננו.

7. נוכח כל האמור לעיל החלטנו להועיד דיון בהשתתפות באי-כוח הצדדים, וזה התקיים בתאריך 30.12.2020. במסגרת הדיון האמור שמענו טיעונים מפיהם של כל הנוגעים בדבר וכן את בקשתו של המבקש להצטרף (שהשתתף בדיון מרחוק – מבית הכלא שבו הוא מרצה את מאסרו).

8. במסגרת הדיון הנ"ל עלתה אף שאלת חיסונם של העצורים ושל הכלואים מפני נגיף הקורונה, בהיותה כרוכה, לטענת העותרים, גם בצפיפות שבה שוהים העצורים והכלואים. בהקשר זה נתבקשו איפוא עדכונים מהמשיבים, ואלה ניתנו, כמפורט בכותרת, ובינתיים אף הוכרעו במישרין עתירות שהגישו העותרים ואחרים בסוגיה האמורה (ראו: בג"ץ 158/21 רופאים לזכויות אדם נ' השר לביטחון פנים (31.01.2021)).

9. לאחר הסקירה הנ"ל ועיון במכלול החומר שבפנינו, שמיעת טיעוניהם של באי-כוח הצדדים, ונוכח הנסיבות והאילוצים שהוצגו בפנינו וההתפתחויות שחלו – אנו מחליטים לפיכך כדלקמן:

א) בקשת ההצטרפות של האסיר נסים ברנס, שאת פנייתו קראנו ואת דבריו שמענו בדיון – נדחית. זאת הן מאחר שתאו של מר ברנס עומד באמות המידה שנקבעו בפסק הדין (אפילו ללא צורך באורכה המבוקשת), והן מכיוון שבקשתו להצטרפות הוגשה לאחר מתן פסק הדין.

ב) המועד להשלמת המימוש של הפעימה השנייה ידחה עד לתאריך 31.12.2022 (ולא עד תאריך 31.12.2023, כמבוקש). המועד הנדחה האמור, השני במספר, מהווה דחייה של כארבע שנים מהמועד המקורי שנקבע בפסק הדין. ככל שהמשיבים לא יצליחו לעמוד ביעדי הבינוי עד לתאריך נדחה זה, עליהם להיערך מבעוד מועד להשלמת הפעימה השנייה באמצעים אחרים.

ג) המשיבים יעדכנו את בית המשפט אחת לארבעה חודשים החל מיום מתן החלטה זו (פגרות יספרו במניין הימים), אודות יישום האמור בס"ק ב) שלעיל.

10. יובהר כי אי-עמידה במועד החדש שנקצב לפעימה השנייה, עשויה להוליד לעותרים ולכל מי שימצא נפגע, תרופות וסעדים שונים – בכפוף לשמירת זכויות וטענות הדדיות לכל הצדדים בהתדיינויות עתידיות בהקשר האמור, ככל שתהיינה כאלה.

ניתנה היום, ב' באדר התשפ"א (14.02.2021).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה